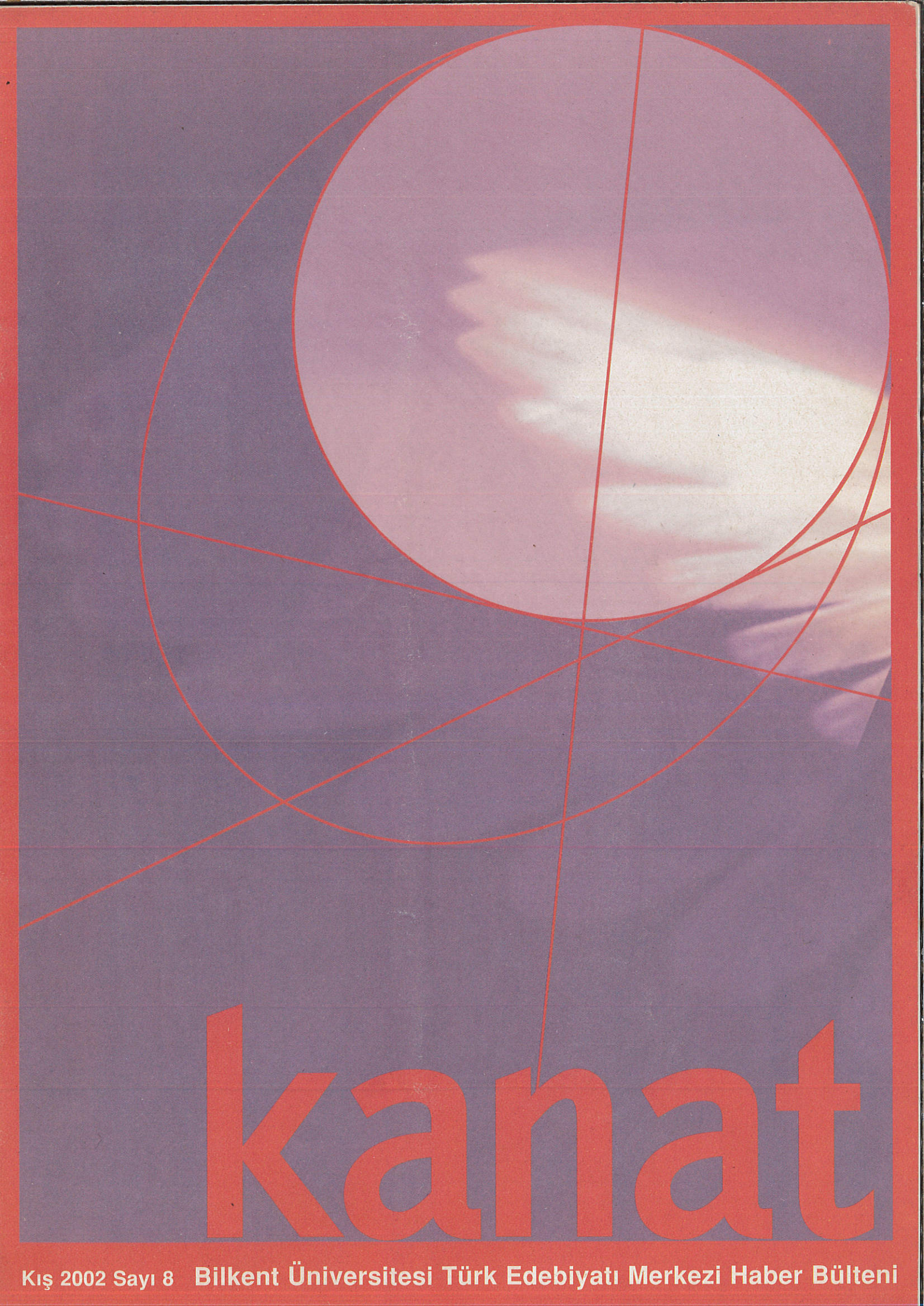

kanat

Kış 2002 Sayı 8 Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Merkezi Haber Bülteni

Edebiyatın Yıkılmayan Kalesi: *Varlık*

Seçkin Sevim

Edebiyat dergileri yazın dünyasının kaleleridir. Güçlü kalelerden mahrum bir yazın ülkesi, zayıf kalmaya mahkûmdur. Bu yüzdendir ki, kapanan her dergi, edebiyat ve kültür adına kaybedilen bir kaledir. Modern Türk edebiyatının yıkılmayan kalesi *Varlık*, 69 yıldır dimdik ayakta. Hâlâ en çok satan ve en çok okunan edebiyat dergileri arasında yer alıyor. Hâlâ aynı ilkelerle yayını sürdürüyor. Dün olduğu gibi bugün de Türkiye'deki edebiyat yaşamında büyük rol oynuyor. Yazılı kültürü lâyıkıyla idrak edemeden elektronik kültürü yaşamaya başlamış ve edebiyatın hâlen aristokratik bir uğraş olarak algılandığı bir toplumda bunca yıl ayakta kalabilmek kolay iş değil elbette.

İlk sayısı, 15 Temmuz 1933 yılında *Varlık Edebiyat ve Sanat Dergisi* adıyla Ankara'da yayımlanan *Varlık*'ın hikâyesi, modern Türk edebiyatının da hikâyesidir bir anlamda. Yaşar Nabi Nayır, *Varlık* dergisini ülkedeki "hakiki sanat mecmuası" eksikliğini gidermek amacıyla çıkarır. Nitekim *Varlık*, kısa sürede Kemalist kültür politikalarının en etkili yayın organı hâline gelir. İzlediği yayın politikasıyla edebiyat dünyasında belirleyici olmaya başlar. Yazar ve eleştirmenler, üstlendiği önemli misyonlar sebebiyle *Varlık*'ı "bir yazın okulu", "yeni Türk edebiyatını yaratan dergi", "edebiyatımızda bir köşe taşı", "Cumhuriyet kültürünün sac ayaklarından bir" gibi çeşitli sıfatlarla taltif ederler.

Varlık'ın kısa sürede zirveye tırmanmasında ve yıllarca ayakta kalmasında hiç şüphesiz en büyük pay, Cumhuriyet'e ve ideallerine inanmış kararlı ve inatçı kişiliğiyle tanınan, derginin sahibi ve baş yazarı Yaşar Nabi Nayır'ındır. Şair, romancı, öykücü, denemeci, oyun yazarı ve çevirmen olan Yaşar Nabi Nayır, *Varlık*'ta yayımlanacak olan yazıların öztürkçe olmasını şart koşar. Eski dil taraftarlarına savaş açan Nayır, öztürkçeliğin mücadelesini verecek şair ve yazarları *Varlık*'ın saflarına katar. Modern Türk edebiyatının gelişmesine öncülük etmek gibi önemli bir misyonu üstlendiğinin bilincinde olan Yaşar Nabi, yetenekli genç şair ve yazarlara da derginin sayfalarında yer verir. Onlara, emeklerinin karşılığı olan telif ücretlerini titizlikle öder.

Dönemin birçok şair ve yazarının ilk ürünleri *Varlık*'ta yayımlanır. Modern Türk şiirine damgasını vuran Garip hareketinin öncüleri Melih Cevdet Anday, Oktay Rifat ve Orhan Veli'nin ilk şiirleri *Varlık*'ta yer alır. 1940'lı ve 1950'li yılların parlak isimlerinden Sait Faik Abasıyanık, Oktay Akbal, Necati Cumalı, Bedri Rahmi Eyuboğlu ve Suut Kemal Yetkin'in ürünlerine *Varlık*'ta çok sık rastlanır. *Varlık*'ta yazan ilk dönem şair ve yazarları arasında edebiyatımızın ünlü isimlerini de görürüz: Nurullah Ataç, Yahya Kemal Beyatlı, Fazıl Hüsni Dağlarca, Ahmet Muhip Dıranas, Memduh Şevket Esendal, Abdülbâki Gölpinarlı, Abdülhak Şinasi Hisar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Nahit Sırrı Örik, Ziya Osman Saba, Ahmet Hamdi Tanpınar ve daha birçok şair ve yazar.

Öte yandan *Varlık*, Adnan Binyazar'ın "Yaşar Nabi ve 'Varlık'" başlıklı yazısında belirttiği gibi, köylünün "efendi" sayılıp ona hiçbir şeyin yapılmadığının anlaşıldığı bir dönemde, köy gerçeğinin gündeme getirilmesinde de tarihi bir rol oynamıştır (kitaplık 50 [Kasım-Aralık 2001]:185). Mahmut Makal, Talip Apaydın, Mehmet Başaran ve Fakir Baykurt gibi, köy edebiyatı kurucularının ilk eserleri *Varlık*'ta yayımlanmıştır. Mahmut Makal'ın, köy edebiyatının "kült eseri" kabul edilen *Bizim Köy*'ü *Varlık* Yayınları tarafından basılmıştır.

Varlık, 1946 yılında İstanbul'a taşınır. Aynı yıl *Varlık* Yayınları da faaliyete geçer. Bugüne dek yayımladığı iki bini aşkın kitapla *Varlık* Yayınları, Cumhuriyet ideolojisini Anadolu'nun en ücra kasabalarına kadar götürmeyi hedefler. İlk çıktığı günden beri ülkedeki edebiyat yaşamında ağırlığını hissettiren *Varlık*'ın tirajı yirmi yılda dörde katlanır. Cahit Sıtkı Tarancı, Yaşar Nabi'ye gönderdiği bir mektupta *Varlık*'ın on beş günde bir yayımlanması temennisinin umumileşmesinden bahseder (Yaşar Nabi Nayır, *Dost Mektuplar*, İstanbul: *Varlık* Yayınları, 1972, 183).

Varlık, 1950'li yıllarda ortaya çıkan İkinci Yeni akımına ise bir türlü ısınmaz. İlhan Berk, Kemal Özer ve Turgut Uyar zaman zaman derginin sayfalarında görünseler de akımın konuşma diline ve yalın anlatıma tavrı alan şiiri, geçmişte Garip hareketine kucak açmış *Varlık*'ın şiir anlayışına aykırıdır. *Varlık*, 1960 darbesi sonrasında Türk edebiyatının yöneldiği toplumcu çizgiye bir süre mesafeli durmayı tercih eder. Bu dönemin ünlü romancıları Fakir Baykurt ve Kemal Tahir derginin dışında kalırlar. 1960-1980 yılları arasında *Varlık*'ta ürünleri yayımlanan tanınmış yazar ve şairler arasında Gülten Akin, Ece Ayhan, Atıl Behramoğlu, Arif Damar, Metin Eloğlu, Rifat Ilgaz, Atilla İlhan, Yaşar Kemal, Aziz Nesin, Turgut Uyar, Hilmi Yavuz ve Can Yücel'i sayabiliriz.

Yaşar Nabi Nayır'ın ölümünden sonra (1981) *Varlık*'ın yönetimini kızı Filiz Nayır Deniztekin devralır. 1983'ten 1990'a kadar derginin genel yayın yönetmenliğini Kemal Özer üstlenir. 1990 yılından bu yana ise *Varlık*'ın genel yayın yönetmenliğini Enver Ercan sürdürmektedir.

Her sayıda edebiyat, sanat, kültür, toplum ya da siyaset gündeminden özel bir dosyayı kapağa taşıyan *Varlık*'ta yerli yazar ve şairlerin yanı sıra yabancı yazar ve şairlerin de ürünlerine rastlanır. *Varlık*, yayın dünyasını da yakından izler ve her ay tek forma olarak çıkardığı kitap ekinde yeni yayınları okurlarına tanıtır. En temel yayın politikalarından biri "edebiyatımıza yeni değerler kazandırmak" olan *Varlık*, "henüz ürünü yayımlanmamış ya da adını daha belirgin kılma çabası içindeki şair ve öykücüler" in dergiye gönderdikleri eserleri,

tanınmış edebiyatçıların değerlendirmesine sunmaktadır. Usta edebiyatçıların seçtikleri ürünler *Varlık*'ta "Ustaların Seçtikleri" başlığı altında yayımlanmaktadır. *Varlık*, 1991'den beri her yıl düzenlenen Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülleri ile yetenekli genç şair ve yazarları ödüllendirmeyi de ihmal etmez.

2001 yılında *Varlık*'ta en çok rastladığımız şair, yazar ve çizerler arasında şu isimleri sayabiliriz: Fusun Akatlı, Erdoğan Alkan, Metin Altıok, Salah Bırsel, Muzaffer Buyrukçu, Yusuf Çotuksöken, Sulhi Dölek, Konur Ertop, Vedat Günyol, Özdemir İnce, Hasan Bülent Kahraman, Tarık Dursun K., Kamil Masaracı, Yılmaz Odabaşı, Kemal Özer, Atilla Özkırmı, Demir Özlü, Adnan Özyalçın, Semih Poroy, Tuğrul Tanyol, Tomris Uyar, Muzaffer Uyguner, Hilmi Yavuz ve Tahsin Yücel.

2002 yılının Ocak ayında 1132. sayısı çıkan *Varlık*, 2003 yılında 70. yaşını kutlayacak. Eğitimden ekonomiye, siyasetten sanata hemen her alanda, devam fikrinin ve gayretinin pek ragbet görmediği bu ülkede, ilk çıktığı günden beri aralıksız yayımlanan *Varlık*'ı hesaba katmadan, modern Türk edebiyatı hakkında yapılacak değerlendirmelerin eksik kalacağını söylemek abartma olmayacaktır.

sevims@bilkent.edu.tr

